

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausuntopyyntö 30.6.2023 VN/2935/2020, VN/2935/2020-MMM-78

Lausunto luonnoksesta Suomen ja Norjan väliseksi Tenojoen vesistön kalastussäännöksi ja sen allekirjoittamisesta

Asia

Maa- ja metsätalousministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta Suomen ja Norjan väliseksi Tenojoen vesistön kalastussäännöksi ja sen allekirjoittamisesta. Valtioneuvoston yleisistunto asetti maa- ja metsätalousministeriön esittelystä 20.5.2020 valtuuskunnan Norjan kanssa käytäviin neuvotteluihin Tenojoen kalastussopimuksen (SopS 41 ja 42/2017) liitteenä olevan kalastussäännön uudistamiseksi. Suomen ja Norjan valtuuskuntien väliset neuvottelut aloitettiin kesäkuussa 2020. Neuvottelut kuitenkin keskeytyivät, koska lohikantojen tilan katsottiin vaativan nopeita toimenpiteitä jo kalastuskaudelle 2021. Neuvotteluita jatkettiin loppuvuodesta 2021 ja valtuuskuntien välinen viimeinen neuvottelu käytiin 16.-17.3.2023 Helsingissä, jossa ei kuitenkaan vielä päästy kalastussäännön kaikista yksityiskohdista yhteisymmärrykseen. Hyväksyttävä ratkaisu saavutettiin valtuuskuntien puheenjohtajiston kesken kesäkuussa 2023. Sopimusteksti parafoitiin 29.6.2023.

Uusi kalastussääntö on tarkoitus allekirjoittaa alkusyksystä, jotta se voitaisiin saattaa eduskunnan käsiteltäväksi syysistuntokaudella 2023. Tämä mahdollistaisi kalastussäännön voimaantulon ennen vuoden 2024 kalastuskauden alkua ja nykyisen kalastussäännön voimassaoloajan päättymistä.

Lausunto

Lapin ELY-keskus lausuu neuvottelutuloksesta ja uudesta kalastussääntöehdotuksesta (myöhemmin "kalastussääntö") ensin yleisellä tasolla.

Lapin ELY-keskus toteaa, että kalastussäännössä on mainittu termi "osapuolten toimivaltainen vastuuviranomainen" useassa kohdassa. Tarkoituksena lienee, että se, mihin viranomaiseen termillä viitataan, tarkennetaan myöhemmin voimaansaattamislaitailla. Lapin ELY-keskus toteaa, että vielä on osaltaan epäselvää, mitä tehtäviä Lapin ELY-keskukselle on tarkoitus osoittaa tarkemmin. Tämän takia osoitettavien tehtävien laajuutta on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Lapin ELY-keskus

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS

Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut Toimialue: Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu

Vaihde 0295 037 000
www.ely-keskus.fi/lappi

PL 8060, Hallituskatu 3 B PL 115, Kalliokatu 4
96101 Rovaniemi 87101 Kajaani

PL 86, Veteraanikatu 1
90101 Oulu

8.9.2023

kuitenkin painottaa, että mikäli sille osoitetaan runsaasti uusia tehtäviä, on resurssit turvattava tehtävien hoitamiseen.

Lapin ELY-keskus toteaa, että lisäksi kyttyrälohenpyyntiin liittyvät elinkeino- ja matkailukalastusmahdollisuudet tulisi ottaa huomioon kalastussäännössä. Kyttyrälohen pienimuotoisempaa pyyntiä, jota erityisesti matkailukalastus edustaa, tulisi tukea selkeällä ja mahdollisimman kevyellä sääntelyllä. Kyttyrälohen kalastamiseen liittyvää sääntelyä tulisi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan painottaa osaksi muun kalan pyyntiä liittyvää sääntelyä esimerkiksi sallimalla mahdollisesti kulkutusverkkokalastus osana kalastussäännön 10 §:n sääntelyä. Tällöin kyttyrälohen pyyntihankkeet osana 35 §:n hankepyyntiä kohdistuisivat poikkeuksiin ja laajoihin hankkeisiin. Ajatuksena on se, että alueelle elinvoimaa tuova matkailukalastus ja kyttyrälohen hyödyntämistarkoituksessa tapahtuva kalastus olisi helpommin toteutettavaa ja lisäksi vähemmän resursseja viranomaiselta vaativaa.

Muistiossa on todettu, että: ”Tavoitteena on ollut uudistaa kalastussääntöä paremmin toimivaksi ja vähemmän hallinnon resursseja vaativaksi, jotta se sisältäisi tarpeelliset elementit kalastusten säätelyyn tulevaisuudessa, kuten mahdollisuuden saaliskiintiöiden käyttöön.” Vaikka tavoite on kannatettava, Lapin ELY-keskuksen näkökulmasta kuitenkin uudistuva kalastussääntö sisältää paljon kohtia, joiden nojalla vastuuviranomaisia veloitetaan erinäisiin lupien myöntämiseen ja päätösten tekemiseen enenevässä määrin, mikä tarkoittaa sitä, että tarvittavien resurssien määrä tehtävien hoitamiseen voi kasvaa. Lisäksi sitä, missä määrin viranomaisen on mahdollista käyttää harkintavaltaa tilanteissa, joissa on tarpeen ottaa huomioon erilaisia tekijöitä ja näkökohtia päätöksenteon perusteena, voitaisiin vielä täsmentää esimerkiksi voimaansaattamislaissa.

Lapin ELY-keskus lausuu seuraavaksi säännöskohtaisesti uuden kalastussäännön sisällöstä.

5 §. Säännöksen perusteella kyseisen säännöksen soveltaminen ratkaistaan edellisen kalastuskauden viikkokohtaisten tietojen perusteella, jotka kootaan tutkimusraporttiin ja tietoa hyödynnetään vuosittaisissa neuvotteluissa. Lapin ELY-keskus toteaa, että muistiossa olisi selkeästi tuotava esille se, minkä tietojen perusteella päästään viikkokohtaisiin arvioihin ja säätelyperusteisiin. Lapin ELY-keskus huomauttaa lisäksi, että säännöksessä todettu ”lohikantojen tilan niin salliessa” on terminä varsin väljä eikä sitä ole liiemmästi tarkennettu muistiossa.

7 §. Kalastuslupaluokkien osalta Lapin ELY-keskus toteaa, että kohdan viisi kalastuslupaluokassa todetaan, että ”ei oikeuta kalastamaan lohta”. Lapin ELY-keskus toteaa, että teknisenä muutoksena voisi säännöksessä todeta, että ”ei oikeuta kalastamaan Atlantin lohta ja merinieriää”, mikä selventäisi sen, että kyttyrälohen ja meritaimenen kalastaminen olisi kuitenkin sallittua.

10 §. Lapin ELY-keskus toteaa, että yleisen paikkakuntalaisluvan ja paikkakuntalaisen vapakalastusluvan nojalla on sallittua kalastaa 10 §:n

8.9.2023

nojalla uistimella ja varsin tarkasti kuvailuilla ja rajoitetuilla perhokalastusvälineillä. Lapin ELY-keskus katsoo, että edellä mainituille kalastuslupaluokille voitaisiin sallia kalastaminen vieheellä ja perhokalastusvälineillä ilman rajoituksia välineistöön. Mikäli rajoituksille katsotaan välineistön osalta olevan lohensuojellinen peruste, niistä tulisi säätää erikseen ja punniten välineistön rajauksen tuottama lohensuojellinen vaikutus. Kyseisen säätämisen etuna olisi lisäksi se, että se mahdollistaisi joustavamman ja tilannekohtaisemman sääntelyn sen sijaan, että kalastussääntöön pysyvinä määräyksinä kirjataan tarkkoja välinteistörajoituksia, joita myöhemmin halutaan muuttaa. Lapin ELY-keskus katsoo, että sama mahdollisuus voitaisiin ulottaa muiden lajien kalastuslupaan eli niin sanottuun turisti-/matkailijalupaan. Lapin ELY-keskus katsoo, että kyseiseen säännökseen olisi mahdollista lisätä kulutusverkko sallittuna kalastusvälineenä/-muotona osana kyttyrälohen kohdennettua pyyntiä, joka tarve on tuotu esille edellä. Ehdotetut muutokset eivät kuluneen kesän kokemusten perusteella muodostaisi vaaraa lohikantojen suojelun näkökulmasta, mutta yksinkertaistaisivat sääntelyä ja loisivat edellytyksiä matkailu- ja elinkeinokalastukselle vahvemmin.

ELY-keskus toteaa vielä kalastussäännön 7 § ja 10 § välisestä suhteesta sen, että niiden keskinäistä selkeyttä olisi pyrittävä parantamaan. Tällä hetkellä 7 §:ssä mainitaan kalastusvälineistöä, joka puolestaan toistetaan tai tarkennetaan 10 §:ssä. Kalastussäännön selkeyden ja luettavuuden vuoksi olisi perusteltua eritellä kalastuslupaluokat ja sallitut kalastusvälineet kokonaisuudessaan ja toisistaan erillisinä 7 §:n ja 10 §:n välillä.

14 §. Lapin ELY-keskus katsoo, että kaikkien säännöksessä mainittujen kalastuslupaluokkien osalta kalastus voitaisiin ulottaa elokuun 20. päivään saakka, jolloin säännös olisi huomattavasti selkeämpi sen aiheuttamatta juurikaan haittaa lohikantojen kestävyydelle. Lapin ELY-keskus toteaa, että säännöksessä viitataan liitteeseen 2. Liite 2 kohta 13 osalta Yläköngäs - alueen osalta liitekartasta "Yläköngäs" tulisi laajentaa. Uuden lisättävän alueen rajat olisivat Yläköngäsen uistimenheittoalueen merkistä ylävirtaan päin Sarakivelle asti. Kyseiset tunnusmerkit maastossa ovat selvästi havaittavissa ja rajattavissa. Perusteena tälle on se, että kyseinen alue mahdollistaa paremmat kalastusmahdollisuudet alueella toimivalle yrittäjälle vaarantamatta kuitenkaan kalakantoja. Kyseinen alue ei olisi Atlantin lohen merkittävällä nousualueella, eikä se vaarantaisi lohikantojen tilaa mutta kuitenkin parantaisi huomattavasti yrittäjän toimintaedellytyksiä.

17 § ja 18 §. ELY-keskus toteaa, että selvyuden vuoksi säännöksissä voitaisiin todeta, että kyseessä on Atlantin lohen kohdistuvat kalastusmuodot ja -ajat. Toiseksi säännösten selventämiseksi olisi mahdollista ulottaa kalastusajat kaikkien säännöksessä mainittujen osalta maanantaista torstaihin kesäkuun alusta heinäkuun loppuun. Tällä ei juurikaan olisi vaikutusta lohikantojen kestävyYTEEN, mutta muutos helpottaisi huomattavasti sääntelyn luettavuutta ja toisi siihen selkeyttä. Kyseistä sääntömuutosehdotusta puoltaa se, että Lapin ELY-keskuksen

8.9.2023

käsityksen mukaan kyseisten pyyntimuotojen harjoittajia on varsin vähän, mikä ei aiheuttaisi vaaraa lohikantojen tilan suojelullisesta näkökulmasta.

29 §. Jos muun kalan pyyntiverkolla on tarkoitus pyytää kyttyrälohta, olisi langan vahvuus tältä osin oltava 0,25 mm ja solmuväli 0,45 mm. Lapin ELY-keskus toteaa, että kyseiset tarkemmat mitat eivät tässä vaiheessa ole ehdottomia, vaan pikemminkin kesän aikana paikallisilta pyytäjiltä saamien kokemusten perusteella ehdotuksia, joiden perusteella on havaittu kyseisten verkkomittojen soveltuvan parhaiten kyttyrälohen pyyntiin ja samalla vähentävän Atlantin lohen kiinnittymistä tai vahingoittumista verkkoihin. Säännöksessä on mainittu, että: "Verkon korkeus ei saa ylittää veden syvyyttä kalastuspaikan syvimässä kohdassa." Käytännössä kyseistä sääntöä on mahdoton valvoa, eikä kyseisellä kirjauksella ei ole lohensuojelullista merkitystä. Kirjauksen poistaminen jälleen helpottaisi kalastussäännön luettavuutta.

32 §. Säännöksessä ei ole mainintaa harjuksen alamitasta, joka on Suomen puolella 30 cm. Tältä osin voisi olla selventävää mainita säännöksessä alamitta harjukselle erikseen molempien valtioiden osalta tai yhtenäinen mitta kalastussäännössä molemmille valtiolle asian selventämiseksi. Lisäksi säännöksessä on todettu, että "Kala on aina laskettava takaisin veteen, jos se on...". Kyseiseen sääntöön voitaisiin lisätä uusi kohta selventämisen vuoksi, joka olisi: "on rauhoitettu". Tämä selventäisi tilanteen siltä osin, että kala tulee aina laskea takaisin veteen, jos se on pyydetty rauhoitusaikana.

33 §. Lapin ELY-keskus toteaa, että kyseisen säännön osalta vielä tulisi selventää, ettei yksilökohtainen saalisilmoitusvelvollisuus, jossa ilmoitetaan sukupuoli, paino, pituus ja pyydetyn lajin kokonaispaino, koske kyttyrälohella poistopyyntiä kalastussäännön 35 §:n mukaisissa tapauksissa.

35 §. Lapin ELY-keskus toteaa, että pyyntimahdollisuuksia voitaisiin laajentaa muun kalan pyynnin osalta niin, että vain yksittäiset organisoidut pyyntihankkeet menisivät tähän kategoriaan. Eli toisin sanoen pienimuotoisempi kyttyrälohen pyynti olisi mahdollista muun kalan pyynnin sääntelyn nojalla. Tämä paitsi säästäisi viranomaisen resursseja, kun hankkeita ei olisi seurattavina kohtuuttomissa määrin mutta lisäksi madaltaisi kynnystä kyttyrälohen pyytämiseen pienimuotoisemmissa tapauksissa. Muun kalan pyynnin yhteydessä tapahtuvan kyttyrälohipynnin laajentamista puoltaa myös se, että matkailukalastuksen elinvoimaisuutta voitaisiin tukea sen kautta tilanteessa, jos kyttyrälohimääriä ei saataisikaan toivotulla tavalla rajoitettua. Kyseisen säännöksen osalta Lapin ELY-keskus katsoo, että vielä olisi selvitettävä se, että se ei ainakaan aiheuttaisi tai aiheuttaisi mahdollisimman vähän esteitä kyttyrälohen kaupalliselle hyödyntämiselle.

Lapin ELY-keskus toteaa, että vähintään säännöstä koskevassa muistiossa tai voimaansaattamislaissa olisi perusteltua tarkentaa, mitä tarkoitetaan termillä "paikallinen organisaatio". Tällä hetkellä termi voinee viitata ainakin yhdistyksiin, joiden kotipaikka on ko. alueelle,

8.9.2023

kalatalousalueeseen tai osakaskuntiin tai jopa osakeyhtiöihin, joiden paikkakunta on ko. alueella.

40 §. Lapin ELY-keskus toteaa, että kyseisessä säännöksessä lienee paikallaan tarkentaa kuten edellä, säännöksessä 35 §, paikallisen organisaation määritelmä. Säännöksessä on vielä epäselvyyttä muun muassa siltä osin, voidaanko pyydetty saalis ottaa vai tuleeko se vapauttaa. Lisäksi voisi olla perusteltua asettaa luvan hakemiselle määräaika, jotta hakemusten ajallista käsittelyä viranomaisessa voidaan rajata ja keskittää. Määräaika mahdollistaisi etukäteen arvioinnin aiheutuvasta kalastusrasituksesta, kun viranomainen olisi tietoinen hankkeiden lukumäärästä sen ratkaistessa myönnettäviä lupia. Lisäksi määräaika mahdollistaisi sen, että yhdenvertaisuutta voidaan paremmin noudattaa lupien myönnössä, kun viranomainen olisi tietoinen kalastusrasituksesta, eikä myöhemmin myönnettävien lupien yhteydessä joutuisi yksittäisen hakijan kohdalla rajoittamaan toimia suhteessa aikaisempiin hakemuksiin.

Kalatalouspäällikkö

Jermi Tertsunen

Lakimies

Elias Rauhala

Tämä asiakirja KEHA/23105/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/23105/2023 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Tertsunen Jermi 08.09.2023 15:54

Esittelijä Rauhala Elias 08.09.2023 14:57